

ዳኞች - ሐገሥ ወልዱ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓለ መሐመድ

አመልካቾች - 1. የምስራቅ ወለጋ ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ጽ/ቤት ነገፈጅ አቶ በቀለ መንገሻ ቀረቡ

2. የምስራቅ ወለጋ ዞን ጤና ጥበቃ ጽ/ቤት ነገረፈጅ ድንቀለም ይኖሩ

ተጠሪ፣ አቶ ፀጋዬ ነጋ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካቾች የምስራቅ ወለጋ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎትና የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልን በማለት ስላመለከቱ ነው ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው። በሥር ፍርድ ቤት አንደኛው አመልካች በአዲስ ዘመን ባወጣው ጨረታ ተሳትፎ በማሸነፍና ሌሎች ፎርማሊቲዎችን በማሟላት ለጤና ኬላ የሚውሉ መሣሪያዎችን ሳቀርብ ተከሣሽ ዋጋቸውን ሊከፍል ውል ተዋውለናል። ሆኖም ተከሣሽ /አንደኛ አመልካች ሆምሌ 27 ቀን 1997 ዓ.ም ባደረገው ውል መሠረት ላቀረብኩለት አስራ አራት ፍሪጅ ዋጋውን ከነተጨማሪ እሴት ታክሱ እንዲከፍለኝ ጠይቄ እስካሁን ያልከፈለኝ በመሆኑ ብር 340,621.96 /ሶስት መቶ አርባ ሺ ስድስት መቶ ሃያ አንድ ብር ከዘጠና አንድ ሣንቲም/ እንዲከፍል ይወሰንልኝ በማለት ተጠሪ ክስ አቅርቧል። አንደኛ አመልካች በተከሣሽነት ቀርቦ ፍሪጅን ተረክቦ ለሁለተኛው ተጠሪ ያስረከበ መሆኑን ከገለፀ በኋላ ገንዘብ ያልከፈለው ተጠሪ ያቀረበው ፍሪጅ በጨረታ ተወዳድሮ ያሸነፈበት ሣይሆን ሌላ አይነት ፍሪጅ በማቅረቡ ነው በማለት መልስ ሰጥቷል። ሁለተኛው አመልካች በጨረታው ጣልቃ ገብ ተከራካሪ ሆኖ ቀርቦ ተጠሪው “Cibir Type “ የሚባል ፍሪጅ ማቅረብ ሲገባው “Zero appliance“ የተባለ ፍሪጅ ነው ያቀረበው ሊከፈለው አይገባም በማለት ተከራክሯል።

የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የግራቀኙን ማስረጃ ከሰማ በኋላ ተጠሪ ባቀረበው የጨረታ ሰነድ “Zero appliance“ የሚባለውን ፍሪጅ በመሞላት የተወዳደረ በመሆኑ በውሉ አስፈላጊው ሪፍሪጅሬተር የሚል አሻሚ ቃል ያለ በመሆኑ ተጠሪ ለማቅረብ የተስማማው “Zero appliance“ የተባለውን ፍሪጅ ነው ይህንን ፍሪጅ በውሉ መሠረት ያቀረበ በመሆኑና አስራ አራት ፍሪጅ ከሣሽ

/ተጠሪ/ ያስረከበ ስለሆነ ብር 340,621.95 ብር አመልካቾች ለተጠሪ እንዲከፍሉ በማለት ውሳኔ ሰጥቷል አንደኛ አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት አቅርቦታል የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት የአንደኛ አመልካችን ይግባኝ በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 337 መሠረት ሠርዘታል አመልካቾች የሰበር አቤቱታ በኦሮሚያ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት አቅርቦታል። የክልሉ ሰበር ችሎት የግራቀኝን ክርክር ከሰማ በኋላ የአመልካቾችን የሰበር አቤቱታ ውድቅ አድርጎታል።

አመልካቾች መጋቢት 7 ቀን 2002 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ ተጠሪ በጨረታው ያቀረበው ስፔስራኬሽንና አመልካቾች እንድንረከበው የጠየቀው ዕቃ አንድ አይነት አይደለም ከዚህ በተጨማሪ በዋጋ ማቅረቢያው ተጨማሪ እሴት ታክስ የሚከፈልበት መሆኑን ሳያሳውቅ ከነተጨማሪ እሴት ታክስ የዕቃውን ዋጋ እንድንከፍል ተወስኖለታል። ስለሆነም የክልሉ ፍርድ ቤቶች በየደረጃው የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልን በማለት አመልክተዋል ተጠሪ በበኩሉ የአመልካቾች አቤቱታ የህግ ድጋፍ የሌለው በመሆኑ የሰበር አቤቱታቸውን በመሰረዝ የሰበር ችሎት እንዲያሰናብተኝ የሚል ይዘት ያለው መልስ ያቀረበ ሲሆን አመልካቾች የሰበር አቤቱታቸውን በማጠናከር የመልስ መልስ በጽሑፍ አቅርቦታል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር ግራቀኝ በፅሁፍ ያቀረቡት ክርክር ይዘት በአጭሩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዝገቡን መርምረናል። ጉዳዩን እንደመረመርነው አመልካቾች ተጠሪ ያቀረበውን አስራ አራት ፍሪጅ በሙሉ ባለቤትነት በመቀበል ለተጠሪ የፍሪጅን ዋጋ ከተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር እንዲከፍሉ የሰጠው ውሳኔ ተገቢ ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ጭብጥ አልባት ማግኘት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። ለተያዘው ጭብጥ አልባት ለመስጠት በመጀመሪያ የሥር ፍርድ ቤትና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በፍሬ ጉዳይ ደረጃ የደረሱበትን መደምደሚያ ማየቱ አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል። ጉዳዩን በመጀመሪያ ያየው የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪ በጨረታ ሰነድ ሞልቶ ያቀረበው “Zero applience” የሚባለውን ፍሪጅ መሆኑን ሁለተኛው አመልካችም “Zero applience” የሚባለው ፍሪጅ ተገቢውን አገልግሎት መስጠት የሚችልና ከተያዘው በጀት ጋር ዋጋው ተመጣጣኝ መሆኑን ገልጾ ለጨረታ ኮሚቴው ደብዳቤ የፃፈ መሆኑን በመዘርዘር ተጠሪ የተዋዋለው “Zero applience” የተባለው ፍሪጅ በመሆኑና ይህንን ፍሪጅ በቁጥር አስራ አራት ያስረከበ በመሆኑ የፍሪጅን ዋጋ ከነተጨማሪ እሴት ታክስ አመልካቾች እንዲከፍል ወስኗል። የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት አመልካቾች ከተጠሪ ጋር ውል የተዋዋሉት “Zero applience” የሚባለውን ፍሪጅ ለመግዛት መሆኑን በመግለፅ ትዕዛዝ ሰጥቷል የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት ተጠሪ በውሉ የተገለፀውን ዕቃ ያቀረበ መሆኑን በማረጋገጥ ውሳኔ ሰጥቷል።

አንደኛ አመልካች በአዲስ ዘመን ጋዜጣ ለጨረታ የወጣው “Cibir Type” የተባለውን ፍሪጅ ለመግዛት ነው የሚል ክርክር ያቀረበ ቢሆንም ተጠሪ በጨረታ ሰነድ ሞልቶ ያቀረበው “Zero applience” የሚባለውን ፍሪጅ ለማቅረብ እንደሆነ በየደረጃው ባሉ የክልሉ ፍርድ ቤቶች ተረጋግጧል። ይህም ተጠሪ በሀራጅ ማስታወቂያው የተገለፀውን ፍሪጅ ሳይሆን ሌላ አይነት ፍሪጅ ለተጠሪ ለማቅረብ የጨረታ ሰነዱን ሞልቶ ሲያቀርብ አዲስ ድርድር እንዲደረግ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1694 መሠረት ሀሳቡን እንደገለፀ የሚያስቁጥር ሲሆን የጨረታ ኮሚቴው የሁለተኛውን አመልካች ሃሳብና ስምምነት ከተቀበለ በኋላ ተጠሪን የጨረታው አሸናፊ መሆኑን በማረጋገጥ ውል መዋዋሉ ተጠሪ ያቀረበውን አዲስ ድርድር የተቀበለና በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1695 ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ውል የተዋዋሉ መሆኑን የሚያሳይ ነው።

ስለሆነም ተጠሪ የጨረታ ሰነዱን የሞላው “Zero appliance “ የሚባለውን ፍሪጅ መሆኑና አመልካቾችም ይህንኑ አውቀውና አምነውበት ተጠሪን ዕቃውን እንዲያቀርብ ውል የተዋዋሉ መሆኑና ተጠሪ በውሉ መሠረት አሥራ አራት “Zero appliance“ ፍሪጅ ማስረከቡን ፍሬ ጉዳይ የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ሥልጣን ባላቸው የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የተረጋገጠ በመሆኑ ተጠሪዎች ይህ በክልሉ ፍርድ ቤቶች የተረጋገጠው ፍሬ ጉዳይ ተገቢነት የለውም በማለት ያቀረቡት የሰበር አቤቱታ ለሰበር ችሎት በህገ መንግስቱ አንቀጽ 80 ንዑስ አንቀጽ 3/ሀ/ እና በአዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ 10 የተሰጠውን ሥልጣን ያላገናዘበና የህግ መሠረት የሌለው በመሆኑ አልተቀበልነውም። ከዚህ በተጨማሪ አመልካቾች ተጨማሪ እሴት ታክስ እንድንከፍል መወሰኑ አላግቡብ ነው በማለት ያቀረቡት ክርክር የአዋጅ ቁጥር 285/1994 ድንጋጌዎች እንደተሻሻለው ግንዛቤ ውስጥ ያላስገባና የህግ መሠረት የሌለው በመሆኑ አልተቀበልነውም። በአጠቃላይ አመልካቾች ከተጠሪ ጋር ባደረጉት ውል መሠረት የተረከቧቸውን አስራ አራት ሪፍራጅሬተሮች ዋጋ ከተጨማሪ እሴት ታክስ እንዲከፍሉ በዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤትና በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎትና ሰበር ችሎት የተሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የአሮሚያ ክልል የምስራቅ ወለጋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎትና ሰበር ችሎት የሰጡት ውሣኔ ፀንቷል።
2. በዚህ ፍርድ ቤት ሚያዚያ 13 ቀን 2002 ዓ.ም የተሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ተነስቷል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት የወጣውን ወጭና ኪሣራ ግራቶች ለየራሳቸው ይቻሉ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ም.አ